

Bedömning för hållbart lärande/ hållbar bedömning

Pershagensskolan
Resurscentrum

Agenda

Inledning och bakgrund:

- Skolbarns hälsovanor
- Emotioner kopplat till bedömning

Hållbar bedömning

- Exempel på utvecklingsarbete Pershagen
- Några arbetsmodeller
- Effekter av arbetet

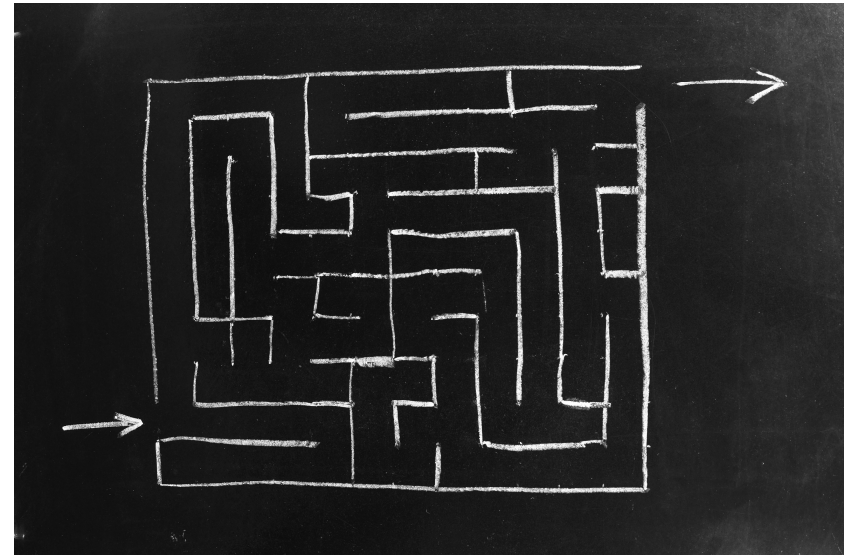
Bedömning: kort tillbakablick

- Lgr 11: tidigareläggning av betyg
- Mer omfattande kunskapskrav, fler betygssteg
- Fler nationella prov, starkare kopplade till betygssättning
- Ökat fokus på summativ bedömning

Konsekvens för eleverna?

- Betyg avgörande för framtida möjligheter till studier
- Press att visa upp en klanderfri fasad, inte misslyckas
- Misslyckanden blir tydligt kännbara
- Ökad stress
- LGR 22: från bedömningspraktik till undervisningspraktik

Skolbarns hälsovanor i Sverige

- Skolbarns hälsovanor är en enkätundersökning av livsvillkor, levnadsvanor och hälsa bland 11-, 13- och 15-åringar som har genomförts i Sverige vart fjärde år sedan 1985/86.
- Den genomförs dessutom i drygt 50 länder i Europa, Nordamerika och Asien.

Folkhälsomyndigheten

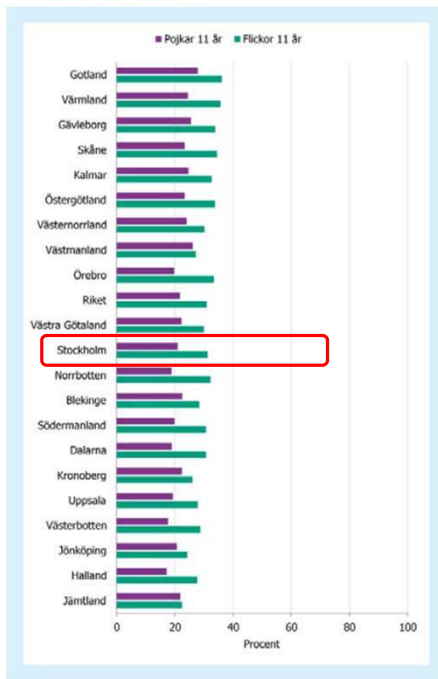
Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/22

Nationella resultat

Elevers skattning av hur pass stressade de känner sig av sitt skolarbete: regionala skillnader

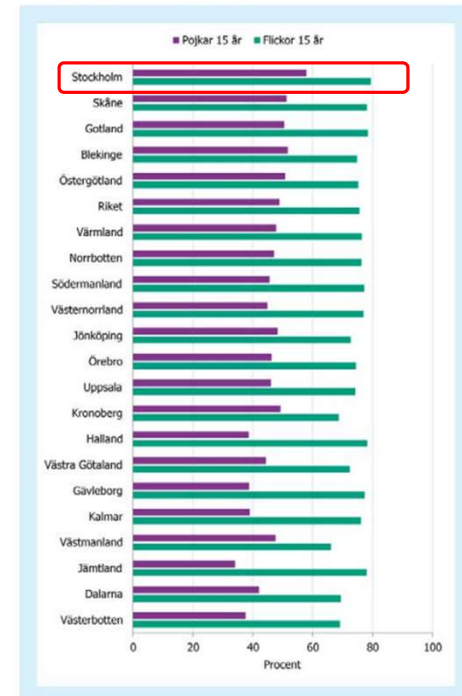
Figur 3.4 Andelen (i procent) 11-åringar som känner sig ganska eller mycket stressade av skolarbetet, fördelat på kön och region, 2021/22.

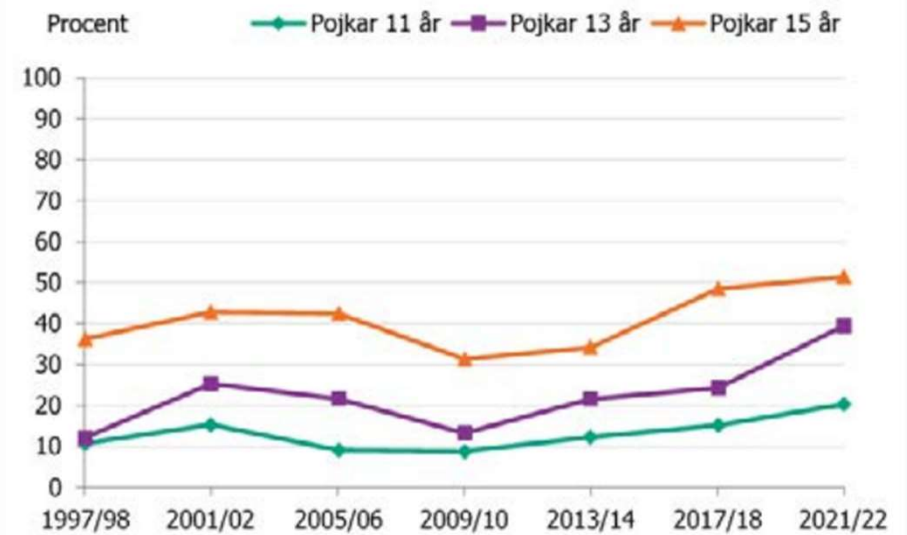
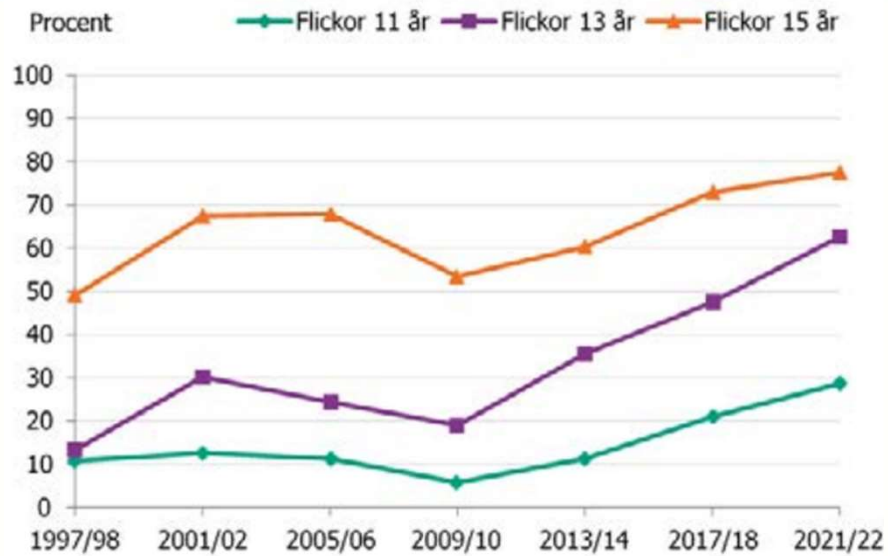
Figur 3.5 Andelen (i procent) 13-åringar som känner sig ganska eller mycket stressade av skolarbetet, fördelat på kön och region, 2021/22.

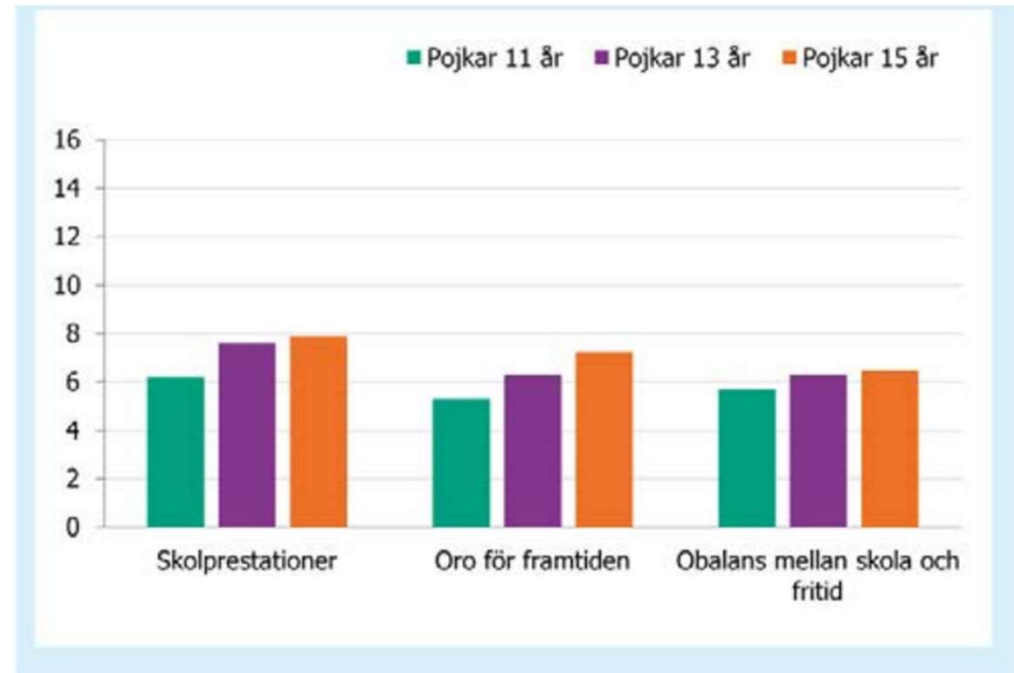
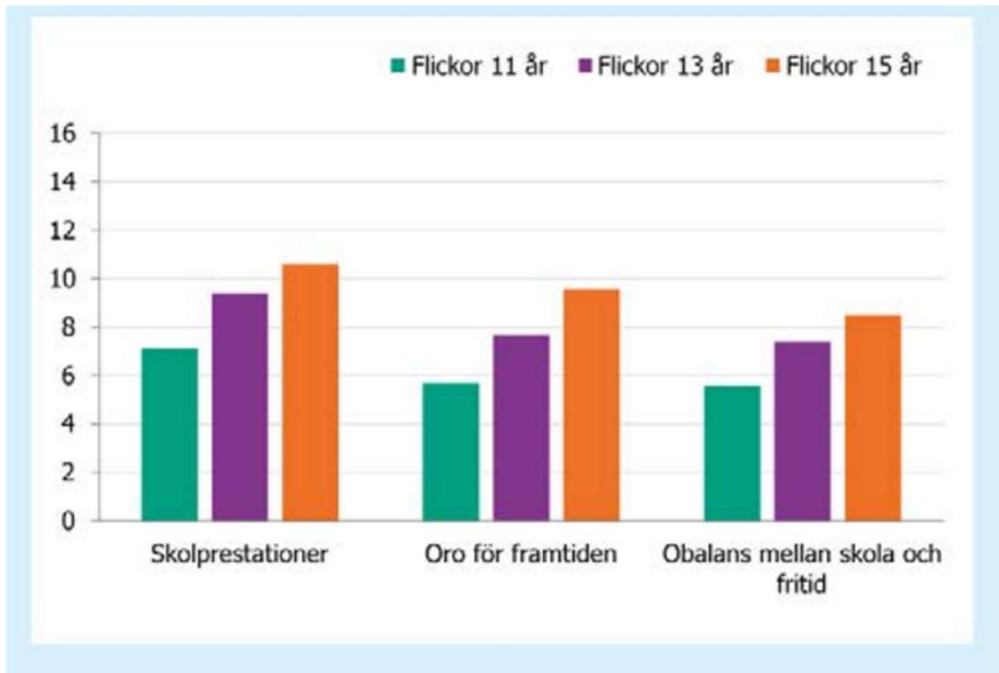
Figur 3.6 Andelen (i procent) 15-åringar som känner sig ganska eller mycket stressade av skolarbetet, fördelat på kön och region, 2021/22.

Stressade kopplat till skolarbete: ett tidsperspektiv

En nyhet i 2021/22 års undersökning är att skolstress också mäts genom instrumentet Adolescent Stress Questionnaire

Några intressanta punkter ur rapporten

- Ett område där utvecklingen varit positiv under de senaste decennierna är barns och ungas relationer till sina föräldrar. Hög och stabil andel band som kan tala med sina föräldrar om bekymmer.
- Barns och ungas levnadsvanor i form av träning har också förbättrats över tid. Andelen som tränar minst fyra gånger i veckan har ökat under de senaste decennierna.
- De negativa trenderna fortsätter inom skolan och hälsa. Allt fler elever upplever en låg skoltrivsel och lågt stöd från lärarna, medan skolstressen fortsätter öka. Mobbningen har ökat i de flesta grupper i de senaste tre mätningarna

Samband som konstaterats genom data från Skolbarns hälsovanor: samverkansprojekt mellan Folkhälsomyndigheten och Stockholms universitet

- Samband mellan att ha goda relationer till lärare och bättre självskattad hälsa och livstillfredsställelse, och färre självrapporterade hälsobesvär.
- Samband mellan högre skolrelaterade krav, såsom mängden och svårigheten på arbetet, och sämre självskattad hälsa och lägre psykiskt välbefinnande.

Skolan ska verka för att förebygga ohälsa men också för att stärka förutsättningarna för en god hälsa bland eleverna.

Hållbar bedömning: ett hälsofrämjande arbete?

Folkhälsomyndigheten

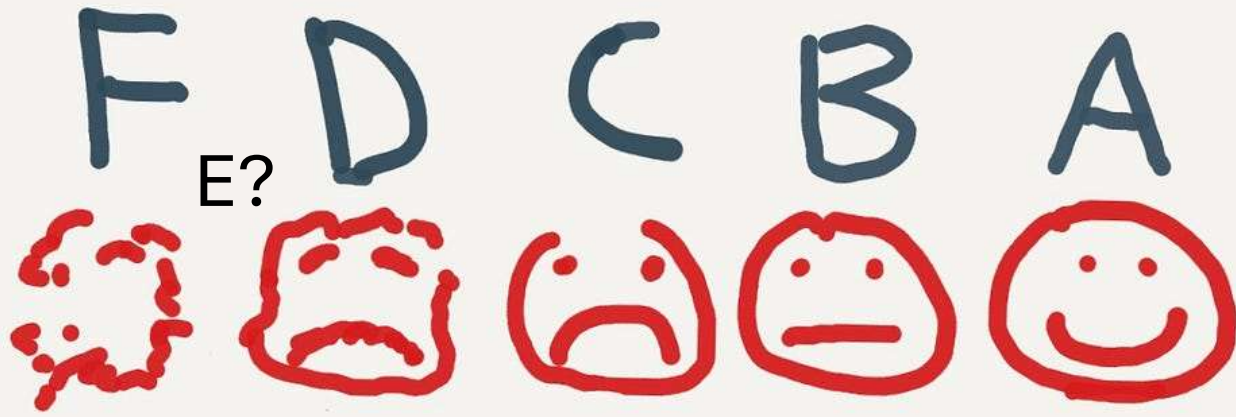

Stockholms
universitet

Bikupa: 5 min

- Något du känner igen?
- Något du blev förvånad över?
- Vilka tecken på stress hos eleverna ser du i verksamheterna?

Emotioner och bedömning

Känsla = subjektiv upplevelse av inre/yttre stimuli, åtföljd av kroppsliga eller beteendemässiga reaktioner

Skolverket:

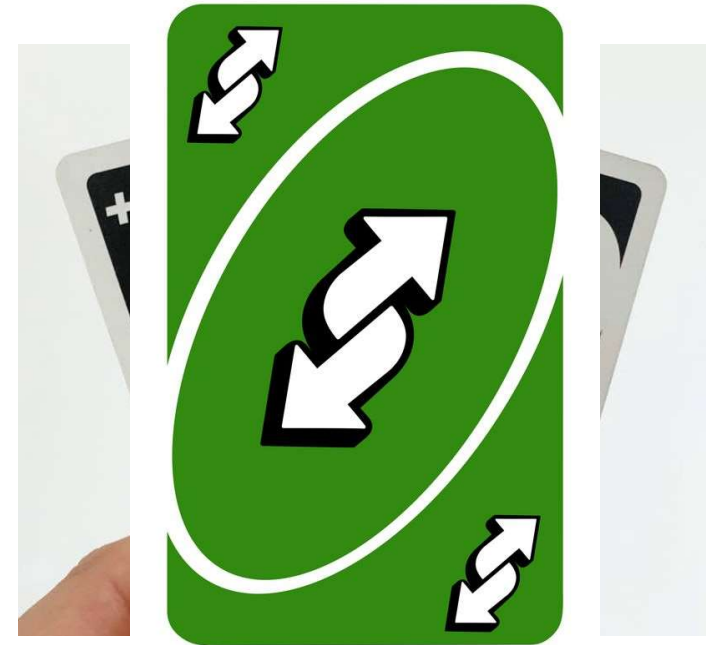
”Elevens känsloreaktioner i situationer som uppstår i bedömningsprocessen som en konsekvens av *relationella och sociala faktorer* i skolans bedömningspraktiker”

Reaktionen beror på en rad olika faktorer – stor individuell variation!

Samband mellan betyg och emotioner

- Låga betyg återspeglas i negativa emotioner
- Negativa emotioner återspeglas i låga betyg
- Konsekvenser av upprepade negativa emotioner: sänkt självkänsla, försämrad skolprestation på längre sikt.
- Omvända effekter?

Pekrun, R., Marsh, W. H., Suessenbach, F., Frenzel, A. C. & Goetz, T. (2023). School grades and students' emotions: Longitudinal models of within-person reciprocal effects. *Learning and Instruction*, 83, 101626.

Självkänsla och bedömning

Självkänsla = en persons subjektiva bedömning av sitt eget värde och förmåga, utifrån självkänedom och självacceptans.

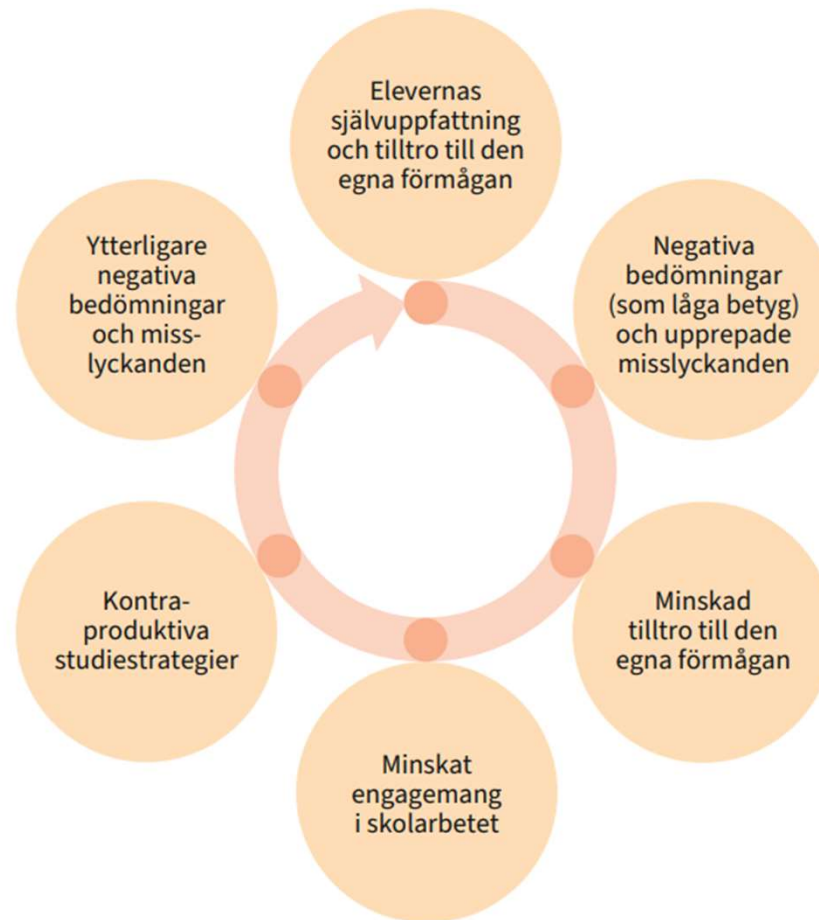
Prestationsbaserad självkänsla

Risker i samband med upprepade *negativa* emotioner vid bedömning

- Minskat engagemang
- Sjunkande prestationer
- Undvikandebeteenden
- Ökad stress och oro
- Sänkt självkänsla

Betydelse för framtida livsval och prestationer?

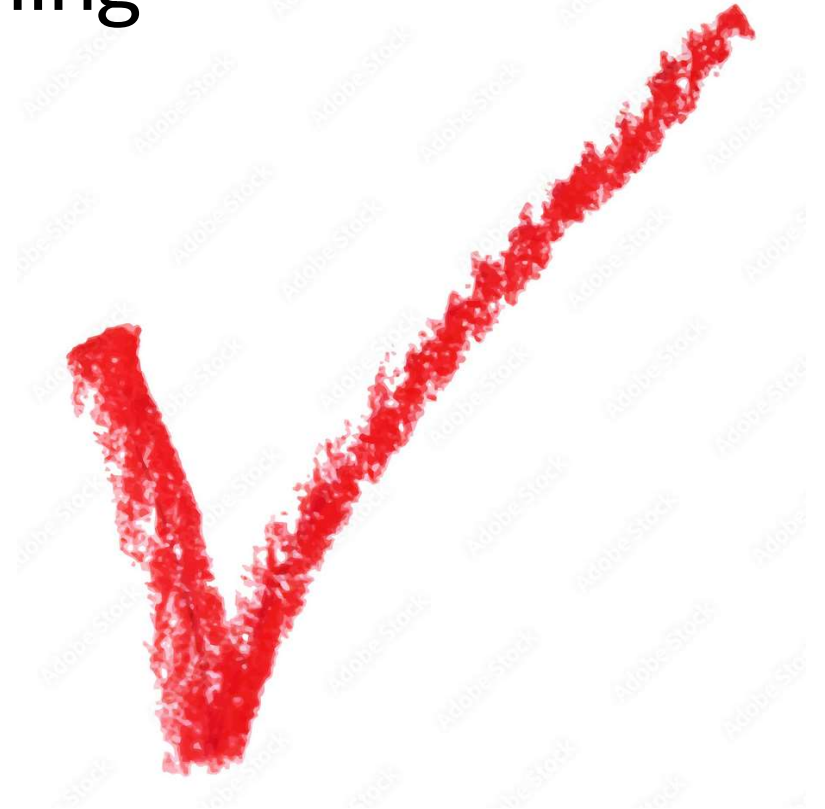
Hur kan vi skapa en positiv bedömningskultur?

- Skol- och klassrumsklimat?
- Form av återkoppling?
- Relation till lärare?
- Förväntningar från omgivningen?
- Upplevd kontroll i bedömningen? Upplevt värde av det som bedöms?

Kommunikation vid bedömning

- Vad kommunicerar vi? Brister eller framsteg?
- Anpassa språket – öka begripligheten
- Metakommunikation kring syfte, planering, lärande och bedömning
- Individuell anpassning

Förebygg och minska stress inför en bedömning

- Kommunicera med eleverna inför förestående bedömning. Kartlägg behov löpande. Klargör värdet av bedömningen.
- Skapa planeringsstöd, ge förslag på steg och delmål.
- Stäm av och uppmärksamma framsteg individuellt.
- Avsätt tid och möjlighet att prata om känslor inför en viktig bedömning, samt efteråt.

Christian Lundahl, Hållbart lärande.

Bikupa: 5 min

- Något du känner igen?
- Något du blev förvånad över?
- Har du egna exempel på vad du tycker fungerar för att förebygga stress för dina elever?

Hållbar bedömning?

- Spänning mellan fälten hälsa och bedömning
- Lärande och hälsa är relaterade till varandra.
- Ömsesidigt samband mellan elevers hälsa och prestationer i skolan
- Prestationer i form av bedömningar spelar en stor roll
- Hållbar utveckling?

Hållbart lärande kräver hållbara bedömningar

- **Hållbar bedömning:** när bedömningen ”uppfyller behov i nuet utan att kompromissa med studenternas förmåga att uppfylla sina egna framtida lärandebehov” – Boud, 2000.
- **Hur etablera en bedömningskultur där elever och personal kan arbeta mot goda resultat utan att hälsa, lust och lärande går förlorat på vägen?**

Pershagenskolans genomförande- hållbar bedömning

Initieringsfas

Identifiering av fokusområde utifrån Skolverkets skattningsverktyg och intervjuer (all personal)

Etableringsfas

- Presentation av fokusområde för hela skolan. Förankring av begrepp och fördjupad förståelse genom:
- Inläsning/bearbetning av litteratur & andra källor i PSG
- Webinarium (Skolverket): PSG och Elevhälsan
- KU-dag med all personal, insamling av möjliga teman utifrån gemensamma diskussioner
- Kollegiala lärträffar utifrån läst litteratur i PUG

Projektfas

- Insamling av elevernas perspektiv genom enkät (7-9) och 4-hörnsövning (Fk-3)
- Bearbetning och gemensam analys av elevsvar i PSG & PUG.
- Frågor lyfts och bearbetas via Elevrådet
- Formulering av specifika utvecklingsinsatser och åtgärder

Implementeringsfas

- Prioriterade utvecklingsområden beskrivs i nästa läsårs SKA för respektive arbetslag.
- Implementering av åtgärder fortsätter under läsåret 24/25

Identifierade teman utifrån lärarnas diskussioner (karusellen):
Anpassningar i bedömningssituationer
Goda relationer och elevernas perspektiv
Bedömning och varierad undervisning (sammantagen bedömning)
Gemensamma strukturer och samverkan (t ex provscheman, sambedömning)

Organisation av utvecklingsarbetet

Samverkan kring hälsofrämjande bedömningspraktiker inom ramen för skolans kollegiala lärande

Samarbeta med PSG gruppen och representanter från EHT (skolpsykolog och spec.) för att planera kollegialt lärande.

1. I ett första steg: skapa samsyn kring begreppet ”hälsofrämjande bedömningspraktiker” samt inventera temaområden för arbetet tillsammans med kollegiet (fyra tillfällen samt inläsning av material)
2. Skapa en planering tillsammans med gruppen för genomförandet av det kollegiala lärandet.
3. Planera, organisera och genomföra en halv KU-dag tillsammans med skolpsykolog på temat hälsofrämjande bedömningspraktiker.
4. Följa upp och stötta PSG gruppen under arbetet med det kollegiala lärandet genom att planera återkommande PSG träffar och medverka på utvalda kollegiala lärandemöten.

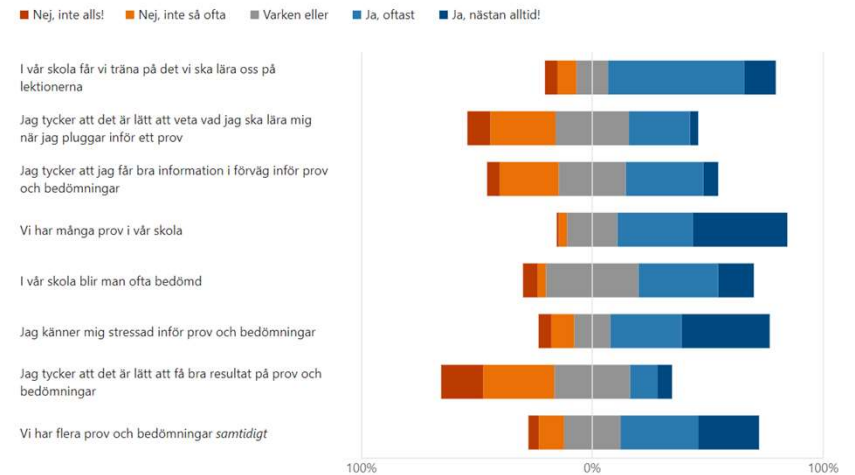
Teoretiska perspektiv/underlag

- Inläsning och diskussion kring utvalda delar ur nedanstående artiklar, böcker, rapporter

Elevenkät

- Elevenkät till elever 4-6 samt 7-9
- Samtalsövningar som genomförs tillsammans med läraren F-3
- Rekordstort antal fritextsvar!

6. Om det inte går som du tänkt dig på ett prov eller en bedömning, hur känner du då?

Mer information

- Det känns helt okej. Jag får fler ... 14
- Det känns inget speciellt. 12
- Jag blir stressad över att jag inte... 28
- Det känns jobbigt. Jag känner m... 39
- Annat 17

Elevers känslor kring bedömningar - några exempel

"Jag stressad att jag inte lär mig och att ibland när de säger att man ska stryka under det viktiga så tänker jag liksom vad är det som är viktigt hur ska jag kunna veta det liksom." (elev 4-6)

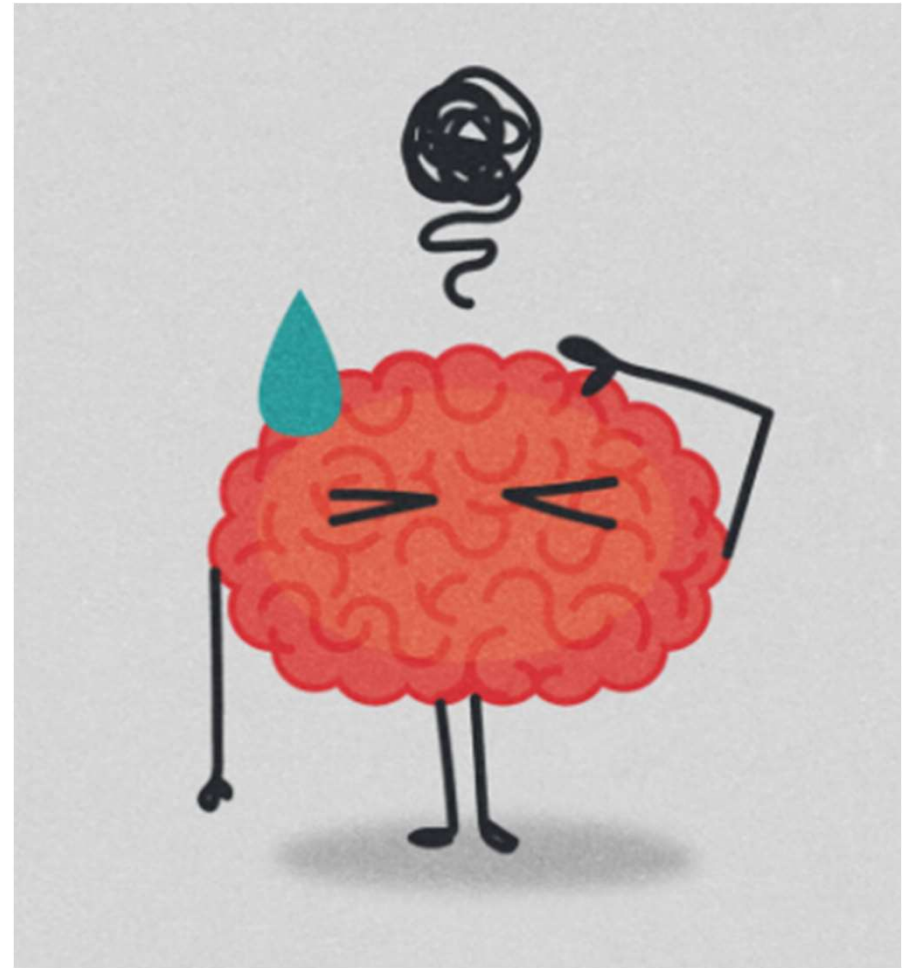
"Jag blir orolig för min framtid som jag kan inte få ett bra jobb." (elev 4-6)

"När jag misslyckas på proven så känns det som att jag alltid kommer misslyckas" (elev 4-6)

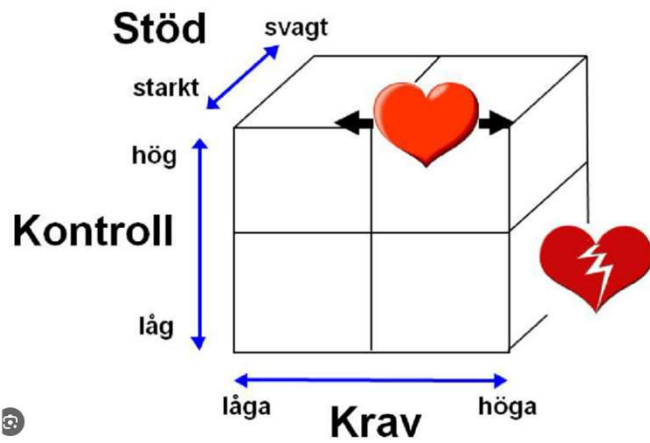
"Jag tycker att det är väldigt kul med prov för då får vi visa våra kunskaper för lärarna." (elev 4-6)

"Alla pratar hela tiden om hur viktig framtiden är och med alla prov och bedömningar hela tiden känner man sig lätt stressad. Jag är hela tiden stressad över skolan, även hemma, och alla inlämningar och konstanta prov hjälper inte. Man mår bara dåligt av det." (elev 7-9)

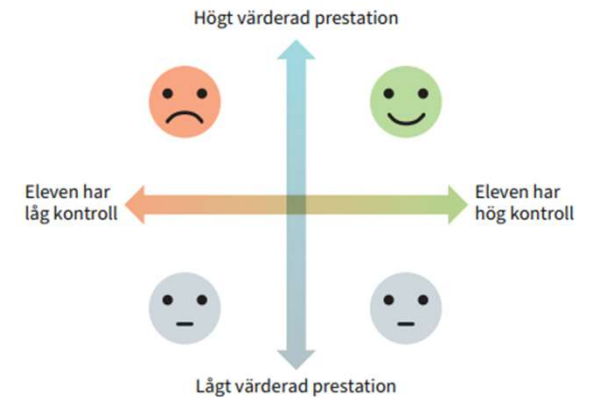
"Jag känner mig väldigt dålig och jag blir stressad vad jag ska få för betyg, rädd för att jag ska få F i ämnen. Och läraren tror jag är dålig men jag var bara stressad egentligen." (elev 7-9)

Arbetsmodeller

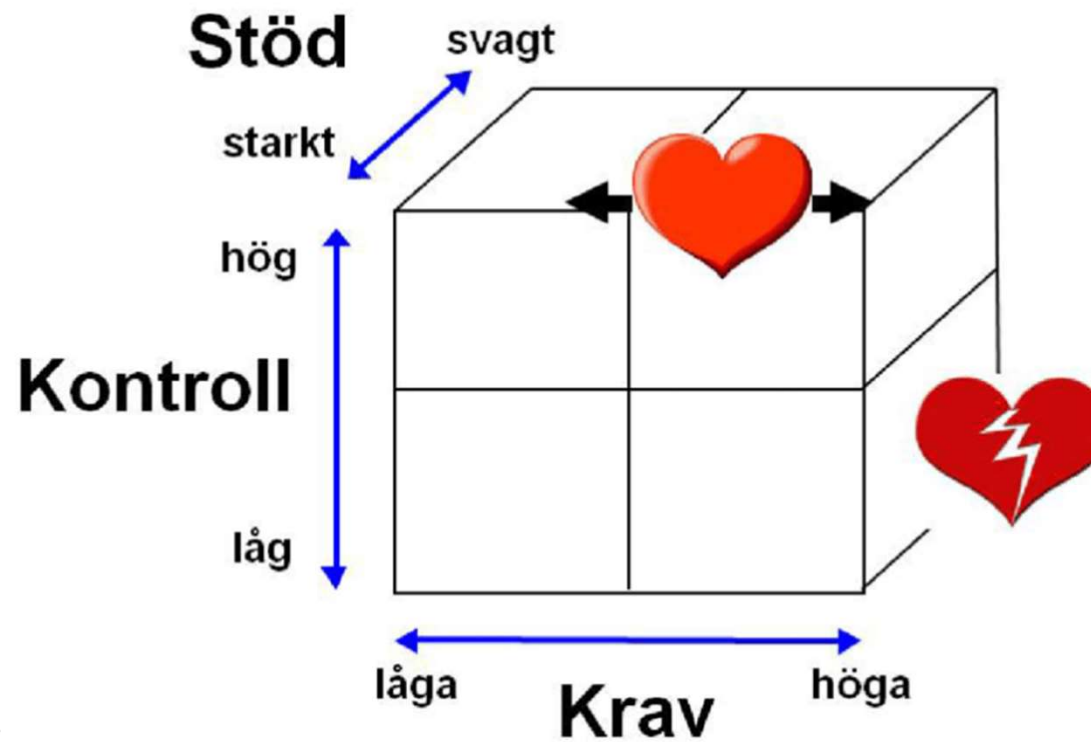
Betona långsiktigt lärande	Betona ansträngning	Tona ner betygshetsen
Tydliggör öva och pröva	Skapa realistiska förväntningar	Skapa tydliga och motiverande bedömningsuppgifter
Skapa trygga provsituationer	Visa omtänksamhet och respekt i återkoppling	Diskutera plattformspolicy

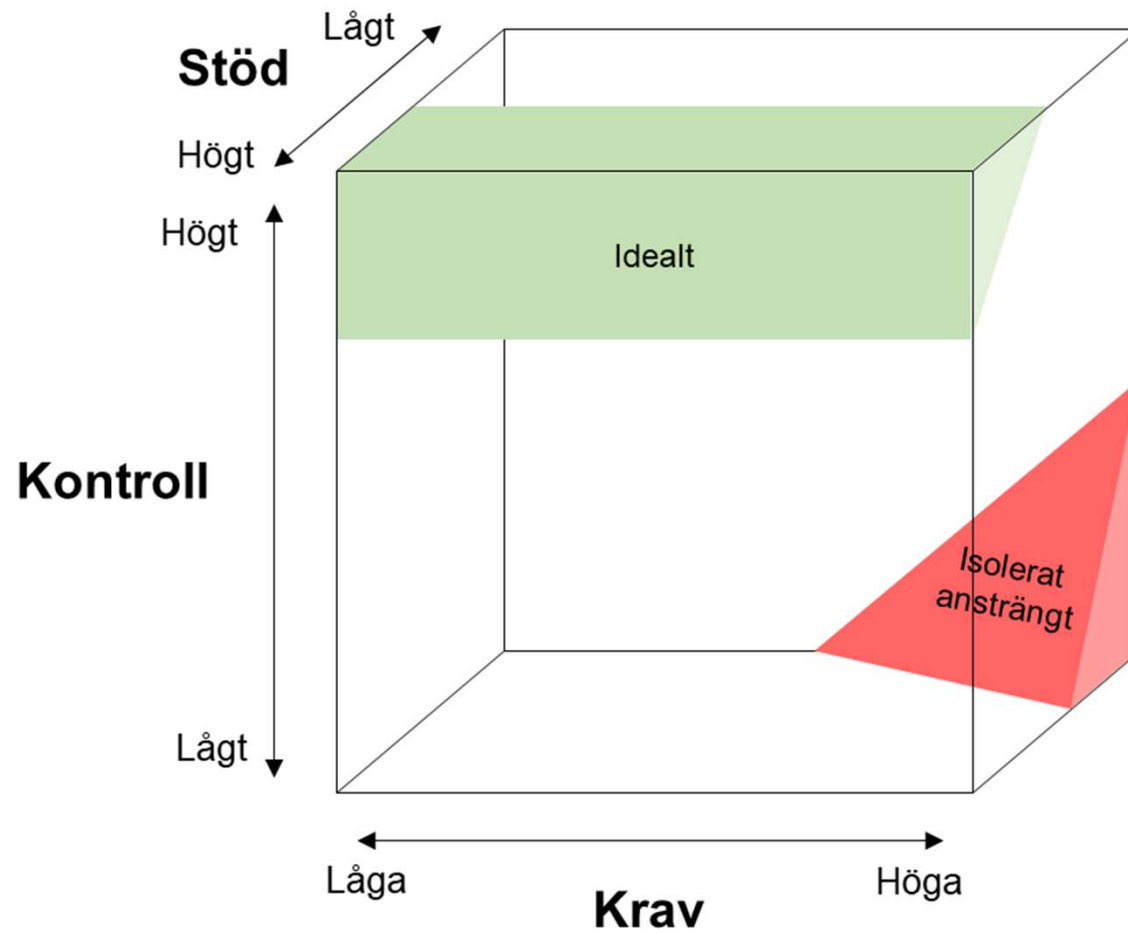

Figur 5. Metakommunikation runt bedömning är en viktig del av en hållbar och hälsofrämjande bedömningspraktik. Källa: Grönlund & Löfgren 2023, s. 88.

Krav-Kontroll-Stödmodellen

Används för att förstå vad som påverkar känslan av stress. Modellen går i linje med aktuell forskning om stressteori, där stress betraktas som en process, styrd av samspelet mellan individen och hans omgivning.

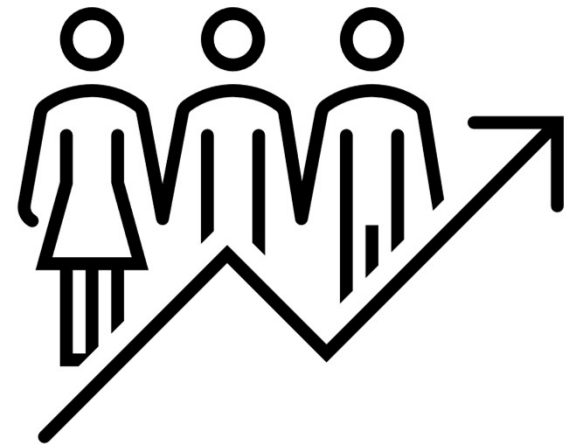

Modell för att gestalta hållbara bedömningspraktiker
hämtad från "Bedömning för hållbart lärande" Skolverket

Vad tar vi med oss? Vilka effekter ser vi?

- Kopplingen mellan elevers stress - lärares stress. Lätt en ond cirkel
- Prov är ett sätt av flera att hitta belägg för elevers lärande
- Vad vi gör och säger påverkar eleverna. Kommunikation är A och O, lärande i fokus
- Individuell lösning - kanske för flera? Öppnar möjligheter
- Lärandet tar inte slut i juni. Se alla nio åren och glöm inte hela livsresan
- Given koppling till låga trösklar
- Vi fortsätter. Det är en process som måste få ta tid

Frågor ?